Arx Nobis

https://arxnob.is

Das Wort sie sollen lassen stahn

20261103

Sisältöluettelo

Itsepyhitetyt uskaltavat heittää kiven 1
Mitä näin 3
Alfons ja Zachris 5
Hybris ei ole tunne 7
Todellinen totuus 9
Barbarismin perikuva 11
Voiko ihminen olla positiivinen voima maapallolla? 13

Mikään ei jää piiloon itsepyhitettyjen näyttämöllä. Rustanin valheet paljastuvat armotta Samarkandin hovissa Franz Grillparzerin näytelmässä Der Traum ein Leben. Andreas Geigerin ja Joseph Schmutzerin kuvitus vuodelta 1834.

Itsepyhitetyt uskaltavat heittää kiven

Itsepyhitetyt riittävät itselleen. He rakentavat Jumalan valtakuntaa maan päälle omin voimin. He antavat arvon toisilleen, kantavat toistensa kuormia ja rohkenevat heittää ensimmäisen kiven.

2026-10-18

Luther opetti, että pelastus tulee yksin uskosta: Sola Fide. Mutta nykypäivän maallisille puritaaneille jopa usko on liikaa vaadittu. He eivät ole lukeneet Nietzscheä. He luulevat voivansa surmata Jumalan ja säilyttää silti Hänen käskynsä. Jos he edes ymmärtävät, että ihmisarvo ja tasa-arvo, joihin he uskovat, tulevat suoraan Kristukselta. Itsepyhitetyt kuvittelevat, että ihmisen arvo on itsestään selvä asia, jotain luonnollista. Katsokaa luontoa. Sieltä se ei tule.

Monet itsepyhitetyistä tarkoittavat aidosti hyvää. Mutta tämä hyvä tahto on kiinnitettävä johonkin. Jos tapamme Jumalan jo toisen kerran – ensin ristillä ja sitten uudelleen sydämissämme – miksi ihmisillä on omaa arvoa? Ainutlaatuinen ihmisarvo juontuu Jumalan sanasta Kristuksen kautta. Jeesus asettui ikuisesti keskuuteemme sanoessaan: ”*Totisesti minä sanon teille: kaikki, mitä olette tehneet yhdelle näistä minun vähimmistä veljistäni, sen te olette tehneet minulle.*” [Matteus 25:40]. Kuten Tom Holland kuvailee erinomaisessa kirjassaan *Dominion,* tämä sanoma oli täysin mullistava, eikä antiikin maailma ymmärtänyt sitä lainkaan. Että tätä pidetään nykyään itsestään selvänä, osoittaa, kuinka täydellisesti kristinusko voitti, ja kuinka nykypäivän itsepyhitetyt ovat täysin unohtaneet itseisarvonsa lähteen.

Yksi ensimmäisistä, joka ymmärsi, mitä Kristuksen sanat todella tarkoittivat, oli Johannes Krysostomos. Tämä Syyriasta kotoisin oleva kreikkalainen kirkkoisä sanoi: *Älkää kunnioittako häntä täällä temppelissä silkkivaatteissa, jotta sitten ohittaisitte hänet siellä ulkona, missä hän on alasti ja palelee. Sillä se, joka sanoi: ”Tämä on minun ruumiini”, sanoi myös:*

”Olin nälkäinen, ettekä antaneet minulle syötävää”. Tässä on se ihmisarvon lähde, jota humanistit palvovat. Se ei tule tyhjästä, vaan taivaasta.

Itsepyhitetyt eivät ole menettäneet vain ymmärrystä arvonsa alkuperästä. He ovat menettäneet myös ymmärryksen puutteistaan. Kristinuskoa leimaavat ennen kaikkea kaksi asiaa: synti ja armo. Synti ja sen väistämättömyys piinasivat Lutheria. Hän löysi ratkaisun. Voimme pelastua, emme voittamalla synnin itse, vaan Jumalan armosta. Itsepyhitetyillä ei ole syntiä, vaan kaikki synti on heidän vastustajiensa ja tuomittujen ryhmien kannettavana. Tämä itsetuntemuksen puute saa heidät heittämään ensimmäisen kiven. Ja valittamaan tekopyhästi siitä, kuinka huonosti muut ryhmät kohtelevat poikkeavia. Näkemättä palkkia omassa silmässään.

Itsepyhitettyjen ajattelussa on monia kristinuskon piirteitä. Mutta kuten sanotaan, heiltä puuttuu yksi asia, ja sen vuoksi kaikki. Mikä vielä pahempaa, missä tahansa itsepyhitetyt hallitsevat, heidän radikalisminsa herättää vastustusta. Ja tuo vastustus kanavoi pahoja voimia. Tässä on yhtäläisyyksiä kommunismiin ja sen vastareaktioihin. Kommunistit vääristivät Kristuksen sanomaa sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta, poistivat Hänet kuviosta ja päästivät valtavan pahuuden irti. Myös heidän vastustajansa radikalisoituivat; kommunistit olivat tärkeä syy fasismin menestykseen sata vuotta sitten. Nyt itsepyhitetyt ja heidän ”woke”-ajatuksensa saavat trumpeja ja putineita kasvamaan maasta kuin myrkkysieniä sateella.

Yksi sinulta puuttuu…

Jeesus Kristus

Äärettömän valaistut puritaanit

Itsepyhitettyjen eräs piirre on innokkuus tuomita. Se johtuu siitä, että he pitävät itseään kaiken mittana. Silloin on helppoa kehittää omaa oikeutusta, siirtää mittapuita ja kiristää ruuveja. Mutta lisäksi he ovat aikansa lapsia. Sosiaalinen media on luonut ilmapiirin, joka muistuttaa vanhoja kyläyhteisöjä tai kuninkaallista hovia. Pienessä, eristyneessä kylässä kaikki tunsivat toisensa ja olivat läpinäkyviä. Jokainen vahvuus ja jokainen heikko kohta olivat yleistä tietoa. Siksi kunnia oli niin tärkeää ja häpeä sietämätöntä. Kynnys väkivaltaan ja henkilökohtaisiin hyökkäyksiin oli matala, sillä panoksena oli kaikki. Hovi ja kylä olivat avoimia näyttämöitä, joita hallitsivat kunnia ja häpeä. Se ei jättänyt tilaa rauhallisuudelle ja asiallisuudelle. Sama vaiva koettelee nyt modernia yhteiskuntaa sosiaalisen median kautta. Jos suurkaupunki tarjosi enemmän nimettömyyttä ja pienempiä panoksia kuin kylä, sosiaalinen media on uusi hovi. Kaikki ovat läpinäkyviä, ja muisti on ikuinen. Se auttaa tekemään itsepyhitetyistä puhdasoppisia näyttelijöitä näyttämöllä, jossa jokainen nurkka on valaistu.

Mitä näin

Ymmärsin että halusin nähdä tämän.
Otin valokuvan joka on minulle yhä tärkeä.

2026-10-03

Herra ilmestyi Magdalan Marialle ja Paavalille. En odota näkeväni Häntä. Mitä sitten näin? Näin sen, mitä halusin nähdä. Se sinänsä on jo paljon enemmän kuin mitä olisin koskaan osannut odottaa. Ensimmäisellä kerralla tajusin, että halusin nähdä sen. Ja otin valokuvan, joka on minulle edelleen tärkeä. Toisella kerralla kävelin ohi, ja vasta selkäni ollessa kääntyneenä tajusin, mitä olin ohittanut.

Nuorena minua inspiroi suuresti Ansel Adams, suuri amerikkalainen valokuvaaja. Tutkin hänen tekniikkaansa ja esteettisiä näkemyksiään. Opiskelin vuoden ajan Nordens fotoskolassa Biskops-Arnössä. Lopputyöni oli maisematutkielma kotikaupunkini jääkauden hiekkaharjusta, joka tuhottiin muutaman ihmisen rikastumisen takia.

Tuolloin aloin vähitellen hyväksyä, etten ollut ateisti. Erkanin Luojastani kolmetoistavuotiaana. Muistan tämän selvästi. Maailma ja uskonto hämmensivät minua. Tajusin ettei minun tarvinnut uskoa mihinkään. Silloin tunsin syvää helpotusta. Kymmenen vuotta myöhemmin aloin epäillä epäilystäni. Tuuli puhalteli hiekkaa silmiini. Aurinko laski, ja valo muovasi maisemaa. Näkemäni iski minuun. Eroosio oli saanut romukasan putoamaan reunasta. Se jäi riippumaan

narun jatkeena. Siellä näin sen, mitä halusin nähdä: merkin. Asensin 9x12-palkkikamerani, enkä saanut filmitasoa aivan oikein kohdalleen. Mutta kuva säilyi.

Köydestä roikkuva romu, ei ole todiste Jumalan olemassaolosta. Se ei tarkoita, että olisin valittu. Se auttoi kuitenkin tekemään minusta yhden niistä monista, joita kutsutaan.

> Sillä monet ovat kutsutut,
> mutta harvat valitut.
>
> **Matteuksen evankeliumi 22:14**

Monta vuotta myöhemmin. Kävelin töihin. Se oli yksi elämäni vaikeimmista päivistä. Eräällä minulle hyvin rakkaalle ihmiselle oli hyvin vaikeata. Olin surun murtama. Yhtäkkiä aivan polun vieressä kaksi silmää kohtasivat omaani. Lintu istui oksalla niin lähellä, että olisin melkein voinut koskea siihen. Se katsoi rauhallisesti suoraan minua kohti. Olin yllättynyt. Tämä laji ei yleensä viihdy ihmisten lähellä. Kävelin noin kymmenen metriä eteenpäin. Sitten käännyin nopeasti ympäri, mutta lintu oli jo poissa. Minua iski kuin salama: lintu oli uuttukyyhky, Pyhän Hengen symboli. Sillä nimellä kutsumme Herraa, kun Hän ilmestyy kuolevaisten keskuuteen.

Taas. Tämä ei todista mitään. Näin linnun, ja minulle se oli ihme. Monille muille se on vain lintu. Mutta minut on kutsuttu.

Meidän täytyy löytää tie kotiin. Tämän Topelius tiesi vuonna 1852.

Alfons ja Zachris

Alfons Åberg tarvitsee halauksen. Löytääkö hän tien kotiin ilman koivua ja tähteä? Vai jääkö hän Venäjälle?

2026-09-06

Äskettäin, tarkemmin sanottuna 6. Syyskuuta 2026, yritin ymmärtää, miten on mahdollista, että on ihmisiä Ruotsissa ja Saksassa jotka ihailevat Putinin Venäjää. Ruotsidemokraattien poliitikon ympärille on noussut kohu, koska hänen puolisonsa on ilmaissut myötätuntoa Kremlin diktaattoria kohtaan. Nainen on tosin kotoisin sieltä. Mutta että puolet äänistä jossakin Saksan osavaltiossa voi mennä Venäjä-myönteiselle puolueelle! Se on täysin käsittämätöntä. Lännessä on siis ihmisiä, jotka tukevat diktaattoria ja hänen täysin korruptoitunutta ja mätää valtiorakennettaan. Valtiossa, joka on lisäksi jyrkässä alamäessä ja epäonnistumisten kierteessä. Miksi?

Selitys ei voi olla se, että he uskoisivat valehtelija Putiniin tai ihailisivat hänen olemattomia saavutuksiaan. Syynä on se, että hänestä on tullut ainoa, joka kanavoi nykytilanteeseen kohdistuvaa tyytymättömyyttä. Ne, jotka kuuntelevat Putinia, puhuvat perinteisistä arvoista: kansakunnasta, perheestä ja uskonnosta. He eivät todennäköisesti ole tarkistaneet tuon hölmön kortteja näiden arvojen suhteen. He muistuttavat ihmisiä, jotka lähtivät rakentamaan Neuvostoliiton oikeudenmukaista ja tasa-arvoista yhteiskuntaa. Hämmentyneitä idealisteja, jotka päätyivät joukkohautoihin. Ymmärrän kuitenkin täysin, että halutaan päästä eroon nykyisestä konsensuksesta. Kaikki puolueet ovat yhtä mieltä siitä, että verkkokasinot tulee vapauttaa, että ulkomaalaisia pitää kohdella paremmin kuin omia kansalaisia, että päätökset tulisi tehdä Brysselissä, että rikkaat voi maksaa vähemmän veroja kuin köyhät. Sekä siitä, että päiväkodeissa tarvitaan transvestiitteja kertomassa itsestään, ja siitä, että terveydenhuolto on yksityistettävä.

Siitä, että miehet yksin ovat syyllisiä kaikkeen maailman onnettomuuteen ja että vain valkoiset voivat olla rasisteja. Ja siitä, että Suvivirren laulaminen voi olla loukkaavaa.

Koska kukaan ei kanavoi järkevää ja rakentavaa kritiikkiä näitä hulluuksia vastaan, olemme tässä tilanteessa. Ihmiset kääntyvät Putinin puoleen. Miksi ihmiset hakeutuvat johtajan luo, joka väittää edustavansa jotain suurempaa? Vaikka hän ei ole johtaja, ei ole vahva eikä edusta mitään? Osa vastauksesta löytyy aikaamme henkisestä tilasta.

Harmaa huone

On julkaistu uusi elokuva, jonka tähti on Alfons Åberg . Muistan, että sain hänestä kertovan kirjan käsiini 70-luvun alussa. Pidin sen piirroksia huonoina. Se on ainoa asia, jonka muistan, paitsi että se suututti. En muista miksi. Mutta muistan, että tunsin kirjan vähättelevän minua. Ei vain siksi, että kaikki siinä oli rumaa.

Nyt yritän hahmottaa, mihin reagoin lapsena. Alfonsilla ei ole korkeutta eikä syvyyttä. Hän ei tee mitään. Hän ei ole menossa minnekään. Hän ei usko mihinkään. Hän tarvitsee vain halauksen. Hän ei saisi edes hammaspeikkoa innostumaan karieksesta. Olin kaivanut hyllystä Johan Ludvig Runebergin Fänrik Stålin. Ehkä se ei myöskään ole maailman paras kirja lapselle. ”Till samma död jag går” on vaarallisen lähellä sitä, mitä Putin haluaa opettaa, vaikka konteksti onkin täysin erilainen. Mutta Sotilaspoika halusi jotain, hänessä virtasi tuli. Hän ei tarvinnut halauksia. Hän oli menossa jonnekin. Alfons Åberg marssi sisään. Olin ehkä kahdeksanvuotias, sillä osasin jo lukea. Ja ajattelin vain: Ei, ei koskaan.

Luulen, että jollain tasolla ymmärsin, että Alfons elää maailmassa, jossa ei ole suuria tavoitteita, vaatimuksia eikä korkeampaa tarkoitusta. Siksi siinä ei ole myöskään mitään merkitystä. Hän tarvitsee halauksen. Kaikki on harmaata. Katto on matala. Bertil Åberg istuu nojatuolissaan ja polttaa piippua sanomalehden takana. Hän on läsnä, mutta ei esikuva. Alfonsia ei takuulla kuule sanovan: ”Han var min fader, han.” Ei ole mitään eikä ketään, jota ihailla. Toivotonta. Tarvitaan halaus.

Men klaga är ej mitt behag

Soldatgossen

Koivu ja tähti

Vaikeat ajat tuovat esiin hyviä ominaisuuksia. Ja huonojakin. Sama pätee myös hyviin aikoihin. Suomen suuri runoilija Zacharias Topelius kirjoitti tarinan juuri tästä. Tarvitaan päämäärä, tarvitaan koti maailmassa ja turvapaikka sydämessä. Hän aloittaa tarinan seuraavilla sanoilla: *Tiedänpä vieläkin vanhan tarinan pojasta ja tytöstä, jotka läpi elämänsä kulkivat yhtä ainoaa päämäärää kohti. Kuinka moni meistä saattaa sanoa samaa itsestänsä?*

Tarinan taustalla on Topeliuksen oma sukuhistoria. Se on kertomus sisaruksista, jotka venäläiset sieppasivat isovihan aikana vuosina 1713–1721. He ovat pieniä lapsia, viisi- ja nelivuotiaita. Tarina jatkuu, kun he kymmenen vuotta myöhemmin päättävät lähteä kotiin. He lähtevät luoteeseen etsimään kotitilaa, jonka koivun ja tähden he muistavat. Se on romanttinen tarina. Kaunis, sanoisin. Kun he vuoden vaelluksen jälkeen saavuttavat kotitilan, heidän isänsä tiivistää: *Rakkaat lapset, sanoi isä, ihmisen elämä maailmassa on vaellusta iäistä päämäärää kohti. Vaeltakaa edelleenkin Jumala sydämessä ja iankaikkinen päämäärä aina silmäinne edessä!*

On helppo yhtyä Eduard Bernsteinin sanoihin: *päämäärä ei tarkoita minulle mitään, liike on minulle kaikki kaikessa.* Karin Boye ilmaisee saman ajatuksen kauniisti : *det är vägen, som är mödan värd.* Kuitenkin monet unohtavat, että hänen säkeistönsä alkaa huomautuksella: *Nog finns det mål och mening i vår färd—*. Että matkalla on päämäärä oli selvää useimmille, kun kirja julkaistiin vuonna 1927. Olisivatko sadun lapset päässeet kotiin, jos vain matka olisi ollut vaivan arvoinen? Ilman koivua ja tähteä he eivät olisi koskaan päässeet perille. He olisivat jääneet harmaaseen eteiseen Alfonsin kanssa. Tavoitteet ja merkitys ovat tärkeitä. Tarvitsemme niitä matkan varrella.

Joskus myös halauksen.

Daidalos valmistaa poikaansa pakoa varten. Kaiverrus Johann Georg Preisler 1787.

Hybris ei ole tunne

Ikaroksen kanssa kohti huimaavia korkeuksia.
Hybris ei ole pelkkä luonnevika.

2026-09-08

Hybris tarkoitti alun perin väkivallan käyttämistä jonkun nöyryyttämiseksi. Vähitellen sanalle annettiin merkitys, joka viittaa oman oikean asemansa ylittämiseen. Lentämistä liian lähelle aurinkoa Ikaroksen tavoin.

Maaseudulla eläneillä antiikin kreikkalaisilla oli varmasti oma Janten lakinsa. Ateenan ja muiden kaupunkivaltioiden filosofeja hillitsi hybris. Jumalia ja tapoja uhkaava ylimielisyys sai ankarat rangaistukset. Ainakin opettavaisissa tarinoissa. Platonin kertomus Atlantiksesta syyttää hybristä sen tuhosta. Atlantis oli niin ylivoimainen muihin valtioihin verrattuna, että sen asukkaat menettivät kaiken maltin ja halusivat orjuuttaa koko maailman. Niinpä jumalat tuhosivat heidät.

Platon maalaa toisessa yhteydessä loistavan kuvan ylimielisyydestä: *Antaa alukselle liian suuret purjeet…* Nykyään hybriksen yleisimpiä määritelmiä ovat ylpeys, ylimielisyys ja arroganssi. Jotkut pitävät hybristä persoonallisuushäiriönä, emotionaalisena vammaisuutena.

Kaksi syytä

On kaksi syytä, miksi haluan korostaa, että hybris ei ole pelkästään ylimielisyyttä, vaan jotain paljon pahempaa ja vaikeammin hallittavaa. Yksi syy on ilmeinen. Kaltaiseni vanha mies, joka vapaa-ajallaan kirjoittaa siitä, mikä totuus oikeasti on. Hänen täytyy pohtia hybris-käsitettä vielä kerran. Silti en tunnista itsessäni niinkään paljon uhoa tai liioiteltua ylpeyttä. Ehkä ylimielisyyttä. Mutta en myöskään sitä oikein tunnusta itsessäni. Sokrates hymähtää taustalla: Tunne itsesi! Olkoon niin. Mutta hybris on paljon enemmän kuin persoonallisuushäiriö. Hybris on, kuten antiikin Kreikassakin, kohtalon kysymys.

Toinen syy on se, että tekoäly saavuttaa yhä syvällisempiä oivalluksia. Mallit itse sanovat, ettei niillä ole ylpeyttä, eivätkä ne tunne ylimielisyyttä tai uhoa. Joten niillä ei voi olla ylimielisyyttä eikä pahoja aikomuksia.

Tiedän vain, etten tiedä mitään

Sokrates

Voisiko olla väärinkäsitys, että spontaanin tahdon, tarpeiden ja tavoitteiden puuttuminen tekee ajattelevista koneista vähemmän alttiita virheellisille tai pahoille teoille? Voisiko olla niin, että älykäs toimija, jolla ei ole omia tarpeita ja tavoitteita, on pikemminkin alttiimpi olemaan raivoisa metsäpalo? Sillä jos motiivit puuttuvat, myös kaikki pidäkkeet katoavat. Voidaan nähdä yhtäläisyyksiä siihen, miten italialaiset äänestäjät perustelivat äänestäneensä Silvio Berlusconia. Hän oli jo niin rikas, ettei hänen tarvinnut varastaa. Tuo argumentti kaatui melko pahasti. Totta, hänen ei olisi tarvinnut.

Perinteisesti ajattelemme vaarallisia ihmisiä, kuten keisari Neron, toimineen pahan tahdon ja aktiivisen vahingoittamisen halun perusteella. Mutta suuri osa inhimillisestä pahuudesta perustuu välinpitämättömyyteen muita kohtaan, usein enemmän kuin aktiiviseen pahantahtoisuuteen. Koneen, joka pyrkii tavoitteeseen, voidaan olettaa olevan erittäin taitava välinpitämättömyydessä. Ainakin väitetty intohimon puute viittaa siihen.

Joten tunteiden puute ja itsekkyys eivät ole esteenä pahoille aikeille. Mutta ilman egoa ja tunteita koneella ei kai ainakaan ole hybristä? Kyllä, väitän, että tekoälymallit ovat täynnä sitä. Sillä hybris ei ole tunne. Se on käännekohta, liukuva asteikko oivalluksen ja sumun välillä. Se, mitä tiedetään, ja mitä tiedostetaan ettei tiedetä, punnitaan suhteessa kaiken sen oivalluksen painoon, joka puuttuu. Epätasapaino, joka on meillä aina. Tämä koskee yhtä lailla ihmistä ja konetta. Sillä kuka voi vetää sen viivan hiekkaan, veden alla, missä tämä raja kulkee? Tässä vaiheessa Sokrates nauraa ääneen. Hän tietää.

Teidän silmänne aukeavat ja teistä tulee Jumalan kaltaisia.

Todellinen totuus

Meidän täytyy tyytyä totuuteen. Vain harvoin se hipaisee todellisuutta. Tämä ymmärrys on käärmeen omena.

2026-07-18

Ajatus ja maailma. Ne syleilevät toisiaan kumpikin omasta suunnastaan. Ja aina ne ovat erillään, niin monen asian erottamina. Ihmisenä on opittava, ettei mikään ajatus ulotu perille. Samalla ei pääse mihinkään, jos epäröi ja ottaa huomioon kaikki poikkeukset.

Meidän on tyydyttävä totuuteen. Joskus se hipaisee todellisuuden verhoa. Juuri tämän oivalluksen omena antoi meille. Useimmat elävät olennot pystyvät vain reagoimaan. Ne osaavat ennakoida syksyn ja kevään. Mutta eivät juuri muuta. Me olemme erilaisia, mutta silti emme. Muinaiset pitivät ihmistä jumalten ja eläinten välisenä olentona. Nykyaikaisempi näkemys on ehkä se, että olemme ensimmäiset kaltaistemme joukossa.

Juuri siksi, että todellisuus on meille saavuttamaton, totuus on niin tärkeä. Se on luonnos, epäselvä valokuva, Platonin varjot luolan seinällä. Mutta juuri se tekee meistä ihmisiä. Se, mihin käärme osoitti. Kun meistä tuli tietoisia, ajattelevia olentoja, kaikki tekosyyt katosivat. Meidän on ymmärrettävä, löydettävä oikea tie ja kannettava vastuu valinnastamme. Ja kun luonto ei enää ohjaa meitä, meidän on annettava totuuden, käsityksemme todellisuudesta, johdattaa meitä. Silmämme avautuivat, mutta emme tulleet Jumalan kaltaisiksi. Käärme, kuten kaikki taitavat huijarit, kutoi valheensa totuuteen.

Totuus luo yhteisöllisyyttä

Vain sopimalla totuuksista voimme luoda yhteiskuntia. Niiden ansiosta voimme luottaa toisiimme. Totuuden avulla voimme ymmärtää ja tuntea myötätuntoa. Yhteiskunta, jossa valhe on hyväksytty, kärsii monista onnettomuuksista. Nykyään venäläinen ”vranyo” on varmaankin eniten keskustelua herättävä esimerkki. Siksi voi olla syytä muistaa, että itä ei ole aina ollut yhteydessä valheellisuuteen. Muinaiset persialaiset, jotka olivat kylläkin monin muin tavoin ongelmallisia, olivat tunnettuja totuuden kunnioittamisesta. Lähtökohtana oli zoroastrinen uskonto, joka korosti valon ja totuuden kamppailua pimeyttä ja valhetta vastaan. Sen sijaan muinaiset kreikkalaiset olivat taipuvaisia ihailemaan taitavaa huijaria, kuten Odysseusta. Herodotoksen mukaan persialaiset nuorukaiset kasvatettiin

ratsastamaan taitavasti, hallitsemaan jousiammuntaa ja puhumaan totta. Hän korosti persialaisten rehellisyyttä osittain vähemmän imartelevana vertailuna kreikkalaisiin.

Herodotos katsoi, että kreikkalaiset olivat vaarassa kasvattaa valehtelijoita, kun retoriikka nousi heidän koulutuksensa ytimeen. Sofistit olivat Herodotoksen aikana nouseva koulukunta. He katsoivat, ettei mitään voida tietää ja että ihminen on kaiken mittapuu, koska mikään ei ole pysyvää vaan olemassa vain sillä hetkellä, kun sitä havainnoidaan. Platon korosti ja terävöitti Herodotoksen kritiikkiä sofisteja kohtaan, jotka voisivat olla nykypäivänä Putinin hovifilosofeja. Siksi on helppo olla samaa mieltä Herodotoksen ja Platonin kanssa.

Jimmy Carter ottaa kantaa

Poliitikkojen rehellisyyttä kyseenalaistetaan usein. Toisaalta sanotaan, että saamme juuri sellaiset poliitikot, jotka ansaitsemme. Rehellisyys on kuitenkin kestävintä, ja on tärkeää näyttää hyvää esimerkkiä. Yhdysvaltain presidentti Jimmy Carter otti todella riskin ensimmäisessä presidentinvaalikampanjassaan vuonna 1976.

— En aio koskaan valehdella. En aio antaa harhaanjohtavia lausuntoja. En aio koskaan pettää niitä, jotka osoittavat minulle luottamusta.

Se on suuri ja painava lupaus. Jotkut väittävät, että tuo lupaus tuli Carterille kalliiksi poliittisesti. Ehkä niin, mutta yleinen käsitys on, että hän piti sanansa. Ja maailma olisi parempi paikka, jos useammat poliitikot ja kansalaiset seuraisivat hänen esimerkkiään.

> … Sillä valheelliset sanat eivät ole vain sinänsä pahoja, vaan ne myrkyttävät sielun pahuudella.
>
> **Sokrates Platonin mukaan**

Ennen kuin Carter aloitti poliittisen uransa, hän toimi muun muassa merivoimien upseerina Yhdysvaltain sukellusvenelaivastossa. Armeijassa totuuden kertominen on elämän ja kuoleman kysymys. Tämä näkyy käsikirjassa, jota laivasto käytti Carterin ja hänen sukupolvensa muiden merivoimien upseerien koulutuksessa: The Bluejackets' Manual, vuoden 1940 painos. Sivulla 5 on kaksi kappaletta, jotka ovat erittäin selkeitä tässä asiassa. Otsikon "Totuudenmukaisuus" alla lukee: "*Äärimmäinen* miehen mitta on:" valehteleeko hän tiukan paikan tullen?" Ja samalla sivulla otsikon "Rehellisyys" alla: "Siinä kaikki. Ilman rehellisyyttä urasi on rajallinen, ja epäonnistut varmasti pitkällä tähtäimellä." Se on suoraa puhetta. Ehkäpä tuo kirja vaikutti Carteriin?

Carter oli uskonnollinen ihminen, ja se heijastui hänen tekoihinsa. Vaikka hän ei koskaan valehdellut, Valkoisessa talossa istuu nyt henkilö, joka ei tee muuta kuin valehtelee. Ero on valtava. Aseta nämä kaksi vierekkäin. Carter oli pätevä, velvollisuudentuntoinen, määrätietoinen, tehokas, syvästi uskonnollinen ja rehellinen. Trump on kävelevä katastrofi, välittää vain itsestään, ei saa mitään aikaan, myy raamattuja. Kirjaa, jota hän ei ole itse koskaan avannut, ja hän valehtelee joka kerta, kun avaa suunsa. Jimmy Carter kantoi itse laatikkonsa, Donald Trump ei ole luultavasti koskaan nostanut mitään, mitä olisi pitänyt siirtää.

Olemme kaikki hauraita syntisiä. Mutta meillä on aina valinnanvaraa. On viisasta valita ankara totuus imartelevan valheen sijaan. Politiikassa enemmän kuin missään muualla. Politiikka ei ole yksinkertaista, se on yhtä monimutkaista kuin todellisuus. Mutta jokaisen kiistaton velvollisuus on valita Carter eikä Trump. Tässä yhteydessä ei ole mitään tekosyitä.

Polarisaation leimaamassa ajassa on vaalittava totuuden ja todellisuuden eroa. Platonin sfäärit eivät kerro mitään tärkeistä pienistä riidoistamme. Jean-Paul Sartre kertoo kaiken niistä, mutta tämä Stalinin puolustaja oli väärässä.

Ole rehellinen, välitä, sano mielipiteesi. Mutta varo varmuutta, sillä se on valheellinen ystävä. Siellä Platon seisoo Diogeneksen kynitty kana kädessään, ja hänen vieressä Sartre kantaa Stalinin likapyykkiä. Rivin perällä seison minä, omine puutteineni ja väärinkäsityksineni. Kuten Luther opettaa Heidelbergin disputaatiossa: vain omasta voimattomuudestamme johtuvan epätoivon kautta voimme ottaa vastaan Kristuksen armon.

Barbaron perheen ylistäminen

Barbarismin perikuva

Äärimmäinen ahneus on pelon merkki.
Diogenes Sinopelainen ei sietänyt kumpaakaan.

2026-07-21

Rikkaus turmelee, ja tähtitieteellinen rikkaus turmelee tähtitieteellisesti. Venetsialaisella patriisi-suvulla Barbarolla oli kaikki, tuhannen vuoden aikana. Hallintakautensa loppupuolella he rakensivat kirkon ilman kristillisiä symboleja, vain omilla kuvillaan. Palatsiinsa he tilasivat monumentaalisen maalauksen nimeltä *Barbaro-perheen ylistys.* Koska äärimmäinen ahneus on pelon ilmentymä. Samoin kuin epätoivoinen itsensä ylistäminen, jota he harrastivat.

Pian sen jälkeen heidän onnensa ja vaurautensa loppuivat. Kaksi veljestä sanotaan olleen Barbaro-suvun viimeiset jäsenet, jotka asuivat kellarissa. Niin katoaa maailman kunnia .

Sinopen Diogenes syntyi noin vuonna 400 eKr varakkaaseen pankkiiriperheeseen. Nuorena hänen täytyi lähteä Sinopesta skandaalin seurauksena. Hänet myytiin orjaksi. Kerrotaan, että torilla häneltä kysyttiin, mitä taitoja hänellä oli. Hän vastasi osaavansa hallita ihmisiä. Jos joku osasi laukoa totuuksia vasten kasvoja, se oli Diogenes. Hän oli menettänyt omaisuutensa ja tulevaisuutensa, mutta oli hankkinut asenteen.

Asenteista puheen ollen, ajattelin aiemmin, että liberalismi oli aikoinaan yhteiskunnalle myönteinen voima. Sillä 1800-luvulla vanhat, jäykät perinteet olivat muodostuneet todelliseksi ongelmaksi. Ja liberaaleja tarvittiin muuttamaan tilannetta. Sitten sain tietää Ruotsin ja Suomen nälänhädästä vuosina 1866–1869. Sateisen vuoden 1866 jälkeen vuonna 1867 vallitsi äärimmäinen kylmyys, jota seurasi kuivuus vuonna 1868. Sadot epäonnistuivat toistuvasti. Köyhät kuolivat nälkään, ja ihmiset joutuivat syömään vanhoja vaatteita ja puunkuorta. Suomessa kuoli joka kymmenes. Mutta liberaali yläluokka pelkäsi, että avun antaminen voisi horjuttaa talouden tasapainoa. Jopa Britanniassa kerätty ulkomaanapu pidätettiin Ruotsissa. Apua saivat vain ne, jotka pystyivät todistamaan kykenevänsä maksamaan takaisin. Siinä on liberalismin todelliset kasvot ja rikkaiden armeliaisuus. Blekingen lapset kuolivat, ja heille tihkui alas vain epäluottamusta ja halveksuntaa. Se on syytä muistaa. Taloudellisella liberalismilla on aina ollut inhottava, irrationaalinen asenne. Silloin kuten nytkin.

Vaurastumisen kiristysside

Miten voit perustella sen, ettet auta nälkäisen naapurisi kuolevaa lasta? Ettei voi luopua jäästä punsissa, auttaakseen? Et tietenkään voi, sillä se horjuttaisi tasapainoa, Luonnollisen järjestyksen. Ja perustelet väitteesi ajatuksilla joita saat François Quesnaylta, Ludvig XV:n kirurgilta. Quesnay reagoi merkantilismiin, joka oli kuin kuristusote. Lääkärin mielestä merkantilismi oli kiristysside talouden verenkierron ympärillä. Talous on itsensä parantava, itsensä tasapainottava organismi, jota on jätettävä rauhaan, fysiokraatit väittivät. Tämä on harhakuvitelma, ja täydellinen tekosyy. Omassa kontekstissaan fysiokraatit eivät olleet väärässä, mutta ajatus on menettänyt kaiken merkityksensä hyödyllisenä perusteluna. On selvää, että modernissa taloudessa ei ole mitään pyhää tasapainoa, jota pitäisi ylläpitää. Sellaista ei ollut myöskään vuonna 1867.

Taloustiede on kykyä ottaa huomioon vain sen, mitä ymmärtää, ja olla täysin varma seurauksista. Taloustieteilijöiden korotettu asema on ihmiskunnan suurimpien virheiden lähde. Valitettavasti tilanne ei ole muuttunut Quesnayn ajoista lähtien.

Rikkaan miehen talo

Kerrotaan että Diogenes kutsuttiin erään rikkaan miehen taloon, miehen jonka nimeä maailma on unohtanut. Lattia, seinät ja huonekalut olivat upeita ja kalliita. Niinpä isäntä pyysi Diogenesia olemaan sylkemättä lattialle. Diogenes sylki häntä kasvoihin. Kun häneltä kysyttiin syytä, hän vastasi, että se oli ainoa likainen kohta, jonka hän löysi. Me muistamme kyllä Diogeneen nimen. Diogenes ei todennäköisesti ollut mukava mies. Mutta on vaikea olla ihailematta häntä, kuten Aleksanteri Suuri teki. Hän oli ollut rikas, hän oli nähnyt nälkää. Hän asui ruukussa ja häntä kutsuttiin koiraksi. Kun hänestä tuli kuuluisa, hänelle tarjottiin ehkä suojaisempaa elämää. Mutta Diogenes oli oppinut, että köyhyys oli tehnyt hänestä vapaan. Ja hän näki suoraan rikkaiden ja kuuluisien läpi. Paitsi Aleksanteri Suuren, jota hän tunnetusti pyysi astumaan pois auringosta.

Jos en olisi Aleksanteri, olisin Diogenes!

Makedonian Aleksanteri III

Diogenes ei ollut kompromisseihin taipuvainen mies. Samaa voidaan sanoa myös aivan erilaisesta miehestä, meidän Vapahtajastamme. Ja me kaikki tiedämme, mitä Hän sanoi: *Sanon teille vielä kerran: helpompi on kamelin mennä neulan silmän läpi kuin rikkaan päästä Jumalan valtakuntaan.*

Pelätkää sitä. Kommunistit yrittivät soveltaa kristillisiä arvoja talouspolitiikassaan, mutta unohtivat Herran kaikissa muissa asioissa. Heistä tuli ehdoton pahuus. Tämä synti pätee myös päinvastaisessa tilanteessa. Myös se että yrittää olla kristitty muilla elämänalueilla, mutta unohtaa Herran rahan takia, on pahuutta.

Lukittu ovi

Lähitulevaisuudessa, postapokalyptisessä maailmassa, valtava teräsportti kohoaa sen yläpuolella, mikä oli aikoinaan hedelmällinen tasanko.

Puinen sauva koputtaa oveen. Lopulta kirkas näyttö syttyy, ja siinä näkyy hämmentynyt asukas. Hän näkee häikäisevässä auringonvalossa vanhan, parrakkaan hahmon. Vanha mies nostaa lampunsa näyttöä kohti. Sitten hän puhaltaa öljylampun sammuksiin, kääntyy ympäri ja kävelee pois mutisten.

— Etsin ihmistä.

Bryan Johnson huutaa hänen peräänsä.

— Luulin, ettei siellä ollut enää ketään. Kuka sinä olet?

— Minä olen koira. Tulin pyytämään palvelusta.

— Mitä haluat?

— Kun kuolen, haudatkaa minut kasvot alaspäin. Sillä pian kaikki kääntyy ylösalaisin.

Apollo 11 näki kodimme kaukaa. Ainutlaatuinen ja kaunis, voiko hän rakastaa lapsiaan? Kuva: Apollo 11, NASA

Voiko ihminen olla positiivinen voima maapallolla?

Ongelma on ihminen. Mutta tämän ymmärtäminen ei tuo helppoja vastauksia mukanaan. Voimmeko oppia jotain pahimmilta ympäristörikollisilta, puilta?

2025-03-23

Maapallo on lukemattomien erilaisien olentojen koti. Voiko tulla päivä, jolloin ihminen on niille arvostettu ystävä? Kysymys kuulostaa absurdilta, kun pohtii, mitä me olemme nykyään. On ilmeistä, että kaikki eläimet tai kasvit, jotka mahdollisesti kykenevät ajattelemaan, toivovat meitä sinne, missä pippuri kasvaa. Ihmisellä on monia etuoikeuksia. Mutta hän ei ole sokea tälle näkökohdalle. Päinvastoin, se on perustavanlaatuisesti muuttunut tämän syyllisyyden takia.

Uskon, että monilla, ehkä erityisesti nuorilla, on vaikeuksia hyväksyä sitä roolia, jonka lajimme on ottanut itselleen. He eivät halua olla elämän tarinan rosvo ja väkivallantekijä. Pessimismi ihmisen roolista on viety äärimmäiseen päätökseensä Pertti Linkola, Theodore Kaczynski ja Derrick Jensen . Se viha omaa lajiamme kohtaan, jonka he ovat ilmaisseet sanoin, ei ole tervettä eikä rakentavaa. Ei ole kuitenkaan vaikea ymmärtää, että pessimistinen ja ankara tulkinta voi johtaa siihen. Tässä kirjoituksessa haluan yrittää esittää vastaväitteitä heidän julmaa näkemystään elämästä ja ihmisestä vastaan. Kyseenalaistamatta itse ongelmaa.

Rikolliset, joista tuli hyveellisyyden ruumiillistuma

Maapallon historiasta löytyy aiempi esimerkki, jota pidän sekä kauhistuttavana että toiveikkaana. Noin 400 miljoonaa vuotta sitten, devonikaudella, uusi kasviryhmä levisi maalle. Ne laukaisivat äärimmäisen ilmastokriisin ja aiheuttivat niin sanotun Kivihiili-perman-jääkauden joka kesti kymmeniä miljoonia vuosia. Syyllisiä olivat puut. Niiden rungot koostuvat ligniinistä jota Devon-kaudella mikään ei pystynyt hajottamaan. Puut kasvoivat tiheästi kaikkialla maalla, jossa aiemmin oli ollut vain matalaa kasvillisuutta. Mutta koska niiden ligniini ei hajonnut maa peittyi kuolleilla puilla. Ilmakehän hiilidioksidipitoisuus laski voimakkaasti, kun hiili kertyi kuolleisiin puunrunkoihin.

Puut ovat ekologian perikuva, mutta 400 miljoonaa vuotta sitten ne olivat joukko häiriköitä. Ne aiheuttivat uskomattoman pitkän jääkauden ja nostivat ilmakehän happipitoisuutta niin, että hyönteisistä tuli jättiläisiä. Vasta kun maaperän sienet oppivat hajottamaan ligniiniä, tasapaino palautui. Ja yhteistyössä puiden kanssa sienet mahdollistivat metsän, sellaisena kuin me sen nykyään tunnemme. Ei tiedetä, kuinka suuri sienten rooli oli, sillä esimerkiksi kuivuneet suot ovat saattaneet myös auttaa ratkaisemaan ongelman.

Kun tänään katson puuta, en voi kuvitella mitään rakentavampaa ja ihmeellisempää olentoa. Voisimmeko mekin tehdä sellaisen matkan?

Tästä löytyy yhtymäkohta, jolla ehkä on merkityksensä. Meren levät ja kasviplankton jäi hajoamattomina merenpohjaan. Siitä tuli öljyä, josta valmistamme muovia. Se kasaantuu kaikkialle, eikä hajoa.

Ihminen on jotain uutta

Olemme tietääksemme ensimmäiset kulttuurin ja teknologian rakentajat maapallolla, ehkä jopa koko maailmankaikkeudessa. Ei ole ihme, että teemme sekä virheitä että pahoja tekoja. Entä jos olisimme olleet toisina tai kolmansina järjestyksessä? Kaikki olisi ollut niin paljon vaikeampaa. Samalla meillä olisi varmasti ollut esikuvia, joita sekä jäljitellä että joista ottaa etäisyyttä.

Ihmiskunta on jättänyt syviä jälkiä ympäristöönsä koko olemassaolonsa ajan. Ennen kaikkea tulen käytön kautta. Se oli suurin innovaatiomme, ja se on muuttanut sekä planeettaamme että kehojamme.

On olemassa uskottava teoria, jonka mukaan espanjalaisten Amerikkaan tuomat epidemiat olivat merkittävä osasyy niin sanotulle Pienelle jääkaudelle . Intiaanien harjoittama, nykyaikaisin mittapuuin mitattuna primitiivinen maatalous riitti siinä tapauksessa nostamaan lämpötilaa huomattavasti. Kun he traagisesti kuolivat miljoonittain isorokkoon ja muihin kulkutauteihin, maatalous kutistui ja metsä levisi jälleen. Ja siksi Pohjois-Euroopassa tuli kauhean kylmä. Jos tämä pitää paikkansa, se kertoo paljon roolistamme elämän kiertokulussa, jo kauan ennen hiilivoimaa ja autoja.

On helppoa kauhistella aiheuttamaamme vahinkoa. Ei voida sivuuttaa sitä, että ympäristön pilaantuminen on meidän tekosiamme ja meidän syytämme. Ovatko sitten ne ajattelijat väärässä, jotka sanovat, että ihmiskunta pitäisi hävittää tai ainakin vähentää sen lukumäärää radikaalisti?

Sen lisäksi, että tällaisen tavoitteen tavoittelu on moraalisesti kestämätöntä, kyseisessä visiossa on myös muita ongelmia. Oletetaanpa, että maapallo, joka on nyt keski-iässä, pääsisi eroon hankalista tuholaisistaan. Palaisivatko silloin idylli ja harmonia? Varmasti. Jonkin aikaa. Mutta jos me saavuttaisimme kulttuurinrakentajien vaiheen nyt, eikö joku muu tekisi sitä pian? Varsinkin jos me katoaisimme? Todennäköisimmin seuraava kulttuurinrakentaja ilmestyy muutaman miljoonan vuoden kuluttua. Ehkä jokin toinen kädellinen? Tai miksi ei jokin varislintulajeista. Pienikokoisista aivoistaan huolimatta ne ovat tarpeeksi älykkäitä tunnistamaan kasvoja, käyttämään työkaluja ja ajattelemaan luovasti. Niiden ainoa rajoitus meihin verrattuna on käsien puuttuminen. Ne voisivat kehittää abstraktin kielen, ehkä ne ovat jo alkaneetkin sitä tehdä. Puhumattakaan mustekaloista. Ne ovat älykkäitä, kykenevät kommunikoimaan värien ja kuvioiden avulla, erittäin ketteriä ja niillä on monta kättä. Niiden ainoa rajoitus on, että niiden elinkaari on niin lyhyt ja että ne eivät ole yhteiskunnan rakentajia. Mutta pitkällä aikavälillä ne voivat varmasti muuttaa olosuhteitaan. Jos minun pitäisi arvata, kuka on seuraavana jonossa, se olisi epäilemättä mustekala.

Jos ihminen pakkaa tulentekovälineensä ja katoaa, hän tekee tilaa älykkäälle mustekalalle. Sille, joka alkaa rakentaa kaupunkeja mereen ja oppii puhumaan kolmioiden kulmista ja elämän tarkoituksesta supernopealla optisella kielellään. Sillä kestää kauemmin oppia hallitsemaan tulta. Mutta eikö se vahingoita ympäristöä menestyksensä myötä? Tuleeko sillä olemaan ”inhimillisiä” heikkouksia, tuleeko se tekemään typeryyksiä ja ylilyöntejä? Kyllä, valitettavasti.

Ihmiskunnan tuhoaminen ei ratkaise mitään ongelmia. Meidän tehtävämme on oppia, parantaa tapojamme ja toimia kuten puut toimivat. Tulla hyviksi kansalaisiksi. Ehkä voimme tehdä osamme ja jonain päivänä kääntää tilannetta. Tulla positiiviseksi voimaksi. Ehkä tulee päivä, jolloin varikset katsovat meitä samalla tavalla kuin me katsomme puita – ne ovat varmaan melko hyödyllisiä. Pari torjuttua meteoria voisi hoitaa asian. Ja jos historia kehittyy niin onnellisesti, saamme mahdollisuuden oppia elämään niiden ovelien mustekalojen kanssa.

Kirjoittaja: Joachim Fagerholm
Yhteys: arxnob.is@proton.me

Arx Nobis

Lutherin sanoi: Emme saa pelätä. Pelko, jota hän voitti, oli henkilökohtainen ja käsinkosketeltava. Rovion tuli ja pyövelin rauta. Että ”Se vanha vainooja, kavala, kauhea, on kiivas, kiukkuinen ja julma, hirmuinen.”, on totta myös nykyään. Aivan kuten vuosina 1521, 1618 ja 1939. Pahuus on valitettavasti edelleen maailmassamme. Se, että monet meistä uskoivat jo, että syvin pimeys oli takanamme, vaikeuttaa tämän kohtaamista. Pahuutta edustavat nykyään Putinin ja Trumpin kaltaiset henkilöt. Ruhtinaat, jotka luulevat olevansa muiden yläpuolella. He edustavat primitiivistä imperialismia ja täysin turmeltunutta ahneutta. He ovat jäävuoren huippu. Meillä kaikilla on valinta, joka meidän on tehtävä joka päivä. Hoidammeko vain omat asiamme ja katsommeko toisaalle? Vai välitämmekö?

En ole kukaan. Olen syntinen muiden joukossa. Mutta minä voin valita, kuten sinäkin voit. Olemmeko idiootteja, jotka eivät halua sekaantua asioihin? Vai kannammeko kilpeämme ylpeinä, niin suurissa kuin pienissäkin asioissa? Vaikka joutuisimmekin vastakkain Kserksesin kuolemattomien kanssa? Annammeko nihilistien ja välinpitämättömien määrätä agendan? Annammeko valehtelijoiden ja varkaiden jatkaa toimintaansa? Mitä me sille voimme? Vai sanommeko: *Ne olkoot raivoissaan ja syösköot kiukkuaan!*

> Ne olkoot raivoissaan
> ja syösköot kiukkuaan.
> Nyt valheen vallat on
> jo saaneet tuomion.
> Ne yksi sana kaataa.
>
> **Martin Luther**

On olemassa monia aitoja konflikteja, joissa jokaisen on otettava kantaa. Mutta yhtä tärkeää on, ettei anna konfliktin sokaista itseään. Pahojen voimien ehkä tärkein ase nykyään on sekasorto. Siksi Trump käyttäytyy kuin pelle: sanoo tänään yhtä ja huomenna toista. Siksi Putin valehtelee joka kerta, kun hän avaa ruman suunsa. He tietävät, että hämmentyneet ihmiset ajattelevat aina ensin pahaa lähimmäisistään. Tuo epäluottamus on pahuuden polttoaine. Jos epäilemme toisiamme kaikessa ja vetäydymme kuoriimme, näyttämö on avoinna pahuuden voimille. Jollekin etujoukolle, jolla on valmiita vastauksia, mutta ei yhtään kysymystä kenellekään meistä. Arx Nobis on yritykseni vastustaa valhetta, varsinkin niitä jotka yrittävät käyttää uskoa huijauksena. Niin kuin idiootit Valkoisessa talossa ja Kremlissä.

On olemassa sana, joka ei meitä petä: Kristus. Hän joka on Jumalan ojentama käsi.

arxnob.is
Verkkosivusto ilman evästeitä tai seurantaa